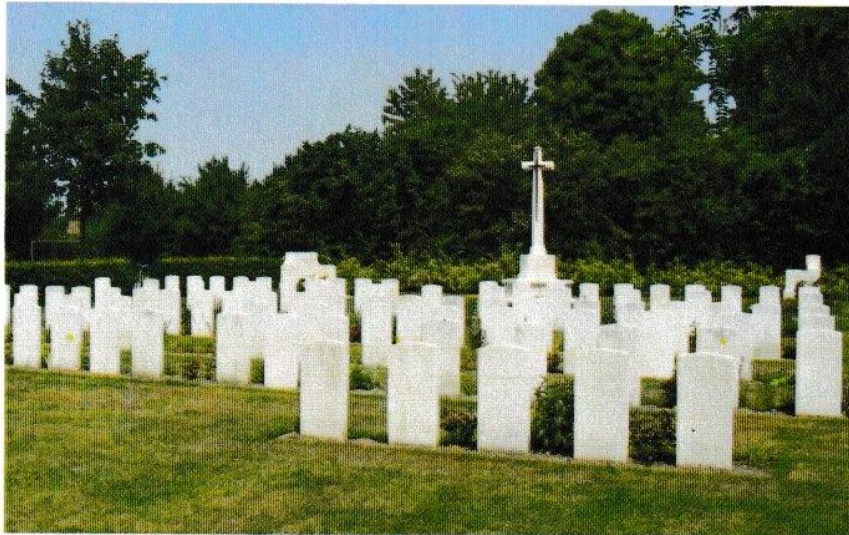

MOORSE(E)LE MILITARY CEMETERY

13 OKTOBER 2018

**Herdenkingsplechtigheid voor de bevrijding
van Moorsele en Gullegem op 14 en 15 oktober 1918
door de Britse 36ste (Ulster) Divisie
en het einde van de Eerste Wereldoorlog**

OCTOBER 13th 2018

**Remembrance Ceremony for the liberation
of Moorsele and Gullegem on 14th & 15th October, 1918
by the 36th (Ulster) Division and
the end of the Great War**

WEVELGEM
SPREEKT JE AAN

PROGRAMMA

- 14u00** Start plechtigheid - Verwelkoming
14u05 Toespraak Dhr. Jan Seynhaeve burgemeester van Wevelgem
Muzikaal Intermezzo Miss Tracey McRory
14u15 Toespraak Mrs. Carol Walker MBE, Director Somme Association
Woord Intermezzo Mevr. Agnes Bruneel
14u30 Toespraak Dhr. Carl Decaluwe Gouverneur West-Vlaanderen
Zang Dhr. Jef Viaene – Piano Mevr. Daisy Vanhollebeke
14u45 Oecumenisch moment E.H. Guido Deman- Reverend William Shaw
15u00 Act of Remembrance - Exhortation by Lt. Col. Walkley CO RIRISH
Last Post - minuut stilte - Reveille – Pipers Reveille – Bloemenhulde - Hymnes
15u20 Onthulling Vredestuin en Infobord
15u30 Stoet vertrekt via Secr. Vanmarckelaan, Pipe Band
15u40 Halte aan Moorseels monument Salinusstraat, Onthulling herdenkingsplaket,
Belgische Last Post en bloemenhulde
16u00 OC De Stekke, receptie aangeboden door het Gemeentebestuur van Wevelgem

PROGRAM

- 14.00:** Start commemoration ceremony - Welcome
14.05: Address by Mr. Jan Seynhaeve, mayor of Wevelgem
Musical intermezzo Miss Tracy McRory
14.15: Address by Mrs Carol Walker MBE, Director Somme Association
Poem interlude Mrs. Agnes Bruneel
14.30: Address by Mr. Carl Decaluwe, Governor province West-Flanders
Song intermezzo Mr. Jef Viaene – Piano Mrs. Daisy Vanhollebeke
14.45: Ecumenical moment E.H. Guido Deman – Reverend William Shaw
15.00: Act of Remembrance - Exhortation by Lt. Col. Walkley CO RIRISH
Last Post - minute of silence - Reveille – Pipers Lament – Wreath laying - Anthems
15.20: Unveiling Peace Park and Memorial Board.
15.30: Procession via Secr. Vanmarckelaan (Pipe Band leading)
15.40: Short tribute to the Belgian monument Salinusstraat,
Unveiling commemoration plaque, Belgian Last Post, Wreath laying
16.00: Meeting Centre 'De Stekke' reception offered by the municipality of Wevelgem.

VERWELKOMING – WELCOME

DE GESCHIEDENIS - THE HISTORY

Lothair Vanoverbeke,

bestuurslid Wibilinga en voorzitter Wibilinga werkgroep Militaria

Wibilinga committee member and president of the Militaria study group

Morgen 14 oktober is het precies honderd jaar geleden dat soldaten van de 36ste (Ulster) Divisie, geflankeerd door de 29ste en 35ste Divisie onze regio hebben bevrijd. Hun offensief startte die maandagmorgen om 5.30 uur op de lijn, nu zowat de weg Menen-Roeselare. Ondanks de dichte mist en de vele vijandelijke machinegeweernesten, slaagden de aanvallers erin om over de ganse linie op te schuiven en dit met niet al te veel verliezen. Tegen 8 uur bevond het 15de Bataljon Royal Irish Rifles zich ten westen van Moorsele en om 9.45 uur kwamen ze het dorp binnen. Een uur later konden ze hun hoofdkwartier melden dat ze ten oosten van Moorsele waren en ze de vuurlinie probeerden te houden.

Omstreeks 11 uur werd de aanval overgenomen door het 1ste Bataljon Royal Irish Rifles en die slaagden erin Gullegem te naderen tot op zowat 800 meter. Daar werden ze opgehouden door drie rijen prikkeldraad en hevig mitrailleurvuur. Twee uur later probeerden het 1ste Bataljon Royal Irish Rifles en het 2de Bataljon Royal Inniskilling Fusiliers met een rondtrekkende beweging de gemeente Gullegem in de flanken aan te vallen, maar dat lukte niet. Hun aanval werd gestopt omstreeks 17 uur en ze moesten zich ingraven op een boogscheut van het Gullegemse centrum. Onder dekking van een artilleriebarrage startte de aanval 's anderendaags om 9.00 uur. Na wat oponthoud veroorzaakt door Duits machinegeweervuur en prikkeldraad versperringen, slaagden het 1st Battalion Royal Irish Rifles en de 2nd Battalion Royal Inniskilling Fusiliers er kort na de middag in het centrum van Gullegem volledig in te nemen. De aanval werd dan overgenomen door het 9th Battalion Royal Inniskilling Fusiliers en 2nd Battalion Royal Irish Rifles. Rond 17 uur was ook Gullegem volledig bevrijd.

Op 15 oktober werd ook Wevelgem bevrijd door soldaten van de 105de Brigade van de 35ste Divisie. Bij de bevrijding van onze regio door de Britse 9de, 29ste, 35ste en 36ste (Ulster) Divisie sneuvelden ruim 550 Britse soldaten, maar laat ons ook zij die later stierven aan hun verwondingen niet vergeten. Een maand later maakte de wapenstilstand een eind aan vier jaar slachting. Laat me toe u eraan te herinneren dat onze provincie West-Vlaanderen bezaaid is met begraafplaatsen waarin duizenden soldaten begraven liggen die hun leven veil hadden voor een vrije wereld. Met Willem Vermanderes tekst in het achterhoofd, 'altijd iemands vader, altijd iemands kind'. Honderd jaar na datum worden deze littekens van de 'Grooten Oorlog' gelukkig niet meer geassocieerd met het toenmalige beeld van vriend en vijand. Integendeel, ze zijn een uitgelezen gelegenheid geworden om op een serene manier stil te staan bij wederzijds respect, reflectie en verzoening.

Tomorrow October 14th it will be exactly one hundred years ago that soldiers of the 36th (Ulster) Division, flanked by the 29th and 35th Division, liberated our region. The offensive started at 5.30 am that Monday morning. Despite the dense fog and the many German machine guns, the Irish attackers succeeded in making good progress across the entire line, this without claiming too many casualties. By 8 am the 15th Battalion Royal Irish Rifles were west of Moorsele and at 9.45 am they entered the village of Moorsele. One hour later they informed their headquarters that they were east of Moorsele and were trying to hold the firing line. Around 11 am the 1st Battalion Royal Irish Rifles took over the attack of the 15th Battalion Irish Rifles and were able to approach the center of Gullegem to about 800 m without much resistance. There they were stopped by three rows of barbed wire and heavy machine gun fire. At about 1 pm the 1st Battalion Royal Irish Rifles and 2nd Battalion Royal

Inniskilling Fusiliers tried with an outflanking movement to attack the center of Gullegem on the flanks, but without success. The attack was called off around 5 pm. and the troops dug in a stone's throw away from Gullegem. The next day the attack started at 9 am. Covered by an artillery barrage, the 1 Battalion Royal Irish Rifles and the 2nd Battalion Royal Inniskilling Fusiliers tried to occupy the center of Gullegem. It took until 1 pm before they succeeded in liberating the center of the village completely and halted outside Gullegem. Then the attack was then taken over by the 9th Battalion Royal Inniskilling Fusiliers and 2nd Battalion Royal Irish Rifles. On that same day, October 15th, Wevelgem was liberated by the men of the 105th Brigade of the 35th Division.

By the liberation of our region by the British 9th, 29th, 35th and 36th (Ulster) Division, at least 550 British soldiers were killed. But let us not forget the victims that died of wounds later. A month later the armistice ended four years of slaughter. Allow me to remind you that our province of Westlanders is strewn with cemeteries where thousands of youngsters are buried who died for our freedom. To quote one of our Flemish singers 'and they all were someone's father and they all were someone's child'. Hundred years after date, these scars of the Great War are fortunately no longer associated with the image of friend and foe. On the contrary, they have become an ideal opportunity to reflect in a serene way on mutual respect, reflection and reconciliation.

TOESPRAAK-ADDRESS Dhr. JAN SEYNHAEVE
Burgemeester/Mayor van/of Wevelgem

Geachte genodigden, Dames en heren in al uw titels en hoedanigheden, Vandaag, 13 oktober 2018, bijna 100 jaar na het einde van de 'Grote Oorlog', komen we samen in Moorsele om met velen de bevrijding te herdenken. In de periode van 2014-2018 werden diverse plechtigheden georganiseerd, voornamelijk in de Westhoek. Maar ook in onze gemeente werden er jaarlijks één of twee bijzondere herdenkingsmomenten van diverse aard gehouden. Voor zowel de oudere generatie, waarbij een eventuele oorlogservaring van de Tweede Wereldoorlog nog in de herinnering leeft, als voor de jongere generatie, waarbij oorlog iets ver van hun bed lijkt, is het blijven herinneren aan wat hier is gebeurd, een bijzonder gegeven. We zijn dan ook dankbaar dat een schare vrijwilligers, ondersteund door heel wat organisaties en besturen, zich blijven inzetten om op gepaste wijze deze belangrijke historische gebeurtenissen in herinnering te brengen en ook hulde te brengen voor wie zich inzette voor onze vrijheid. Ik ben dan ook trots dat ik vandaag als burgemeester van Wevelgem jullie allen mag verwelkomen in onze gemeente voor deze plechtigheid. Er wordt een gevarieerd programma voorgesteld waarbij de bevrijding gepast, serieus en waardig wordt herdacht. Ik houd er dan ook expliciet aan alle organisatoren en medewerkers te bedanken. Mijn dank gaat ook uit aan alle notabelen, verenigingen, organisaties en besturen die meewerken en vandaag aanwezig zijn en hun medewerking hebben verleend.

Als gemeentebestuur zijn we blij dat we konden meehelpen en ondersteunen om dit evenement te laten doorgaan. Zo blijft een verder verleden ook actueel op vandaag en kunnen we met de onthulling van het Vredespark ook blijvend aandacht hebben voor onze eigen, lokale geschiedenis die uiteraard is ingebed in een ruimere, zelfs wereldgeschiedenis. Geschiedenis die door niemand mag vergeten worden. Als afsluit zullen wij na het verdere verloop van deze namiddag jullie graag ook mee uitnodigen naar de receptie in OC De Stekke.

Na een gedenkwaardige plechtigheid vandaag vraag ik iedereen het hoofd koel te houden zodat ook morgen zondag alle kiesverrichtingen even gedenkwaardig en rustig en serieus zullen verlopen. Hierbij afsluitend dank ik jullie voor de aandacht en wens jullie allen een mooie namiddag toe en een goed verloop van de plechtigheden.

Ladies and gentlemen in all your titles and capacities,

Today, October 13, 2018, nearly 100 years after the end of the Great War, we come together in Moorsele to commemorate with many the liberation. During the period 2014-2018 various ceremonies were organized, mainly in the Westhoek. But also in our municipality one or two special commemorative moments of various kinds were held annually. For both the older generation, where any war experience of the Second World War still lives in their memory, and for the younger generation, where war seems a bit far from their bed, is the remembrance of what happened here, a special fact. We are therefore grateful that a number of volunteers, supported by many organizations and administrations, continue to commit themselves to remembering these important historical events in an appropriate way and also paying tribute to those who are committed to our freedom. I am therefore proud that today as Mayor of Wevelgem I can welcome you all in our municipality for this ceremony. A varied program is proposed in which liberation is commemorated appropriately, serenely and with dignity. I therefore explicitly thank all organizers and contributors. My thanks also to all notables, associations, organizations and committees that are present today and have given their cooperation.

As city council we are happy that we were able to help and support this event. In this way, a further past remains current today and with the unveiling of the Peace Park we can also pay lasting attention to our own local history that is of course embedded in a broader, even world, history. History that no one can forget. As a closing, after the further course of this afternoon, we gladly invite you to the reception in OC De Stekke.

After a memorable ceremony today, I ask everyone to keep your cool so that tomorrow too, all electoral activities will pass by as memorable, peaceful and serene.

In conclusion, I thank you for your attention and wish you all a beautiful afternoon and a good progress of the ceremonies.

**Muziek/Musical intermezzo Miss TRACEY McRORY
Gerenameerd Ierse muzikante-Renowned Irish musician**

**TOESPRAAK-ADDRESS Mrs. CAROL WALKER MBE
Directeur-Director The Somme Association**

In the years following the end of the Great War, memorials in memory of those who lost their lives were erected in cities, towns and villages across the United Kingdom, the British Empire, Europe and the Middle East. These ranged from the imposing Ulster Memorial Tower to the impressive grandeur of both the Thiépval Memorial and the Menin Gate in Ypres, to modest individual memorials to be found in such places as local villages, churches and civic buildings. The Great War touched ordinary people and had a profound effect on so many lives. Mothers lost sons, wife's lost husbands and brother lost brother. Many families suffered from the long-term consequences of this loss. My own family was no different and today I am proud to remember my family's part in this dreadful war.

My Great Grandfather, Private Charles Grundy was thirty-three years old when he died on the 27th October 1918 from mustard gas poisoning. Charles was a plumber before the war and home was Disraeli Street on the Shankill Road in Belfast. He was married to Annie and they had five children. Charles aged eleven, David (My maternal grandfather) nine, John seven, Edmund five and finally Margaret who was only three years old when her father was killed. The boys were all schooled at Ardoyne National School in North Belfast and the youngest ones would have very little, if any, memory

of their father as his military records show, he had served four years and two months. Annie was pregnant with Margaret when Charles went off to do his duty for King and Country and he may never have met his only daughter.

Charles had been a member of the North Belfast Ulster Volunteer Force during the Home Rule Crisis in Ireland and like so many others had then joined the 36th (Ulster) Division when war started in August 1914 and volunteers were called upon to join up. He enlisted into the 11th Battalion of the Royal Inniskilling Fusiliers but was later wounded and on returning from hospital found himself in the 9th Royal Inniskilling Fusiliers, where he stayed for the remainder of the war. He was to be wounded on a further occasion and found himself yet again in hospital recovering from his injuries. Like so many other families during this period, he was not the only member of his family to enlist. His brother John was a sapper with the Royal Engineers, while his brother-in-law Driver John Kielty was with the Army Service Corps. They both survived. Charles saw action with the 9th Royal Inniskilling Fusiliers on the 1st July 1916 at the Battle of the Somme, at Messines in 1917, and in all other actions that the 36th (Ulster) Division were involved in. In October 1918 the 36th (Ulster) Division including Charles Grundy found themselves in the area where we stand today. The Battalion diary recorded by the Adjutant of the 9th Inniskillings states that at midnight on the 13/14th the Battalion moved from shelters in the vicinity of TERHAND towards GULLEGEM. At 0535am on the 14th October the bombardment started and the men of the 36th (Ulster) Division went into action. At 9am on the 15th October they advanced and were assisted by a large barrage. The enemy used gas shells extensively and the Battalion suffered several casualties from gas. Charles Grundy was one of them. The Battalion diary records that the enemy held Gullegem with strength but the Inniskillings pushed on and now were capturing prisoners and German machine guns. It was a success and Gullegem and the surrounding area was taken back and held. Charles was overcome by gas in this attack and transferred to Etaples Military Hospital. Sadly, he succumbed to his wounds and died from mustard gas poisoning a few days later on the 27th October 1918. He is buried in Etaples Military Cemetery and Annie and her children, like so many others never saw Charles again.

Today it is very moving to travel the Great War battlefields and see so many cemeteries and memorials. Beautiful, well-kept cemeteries like the one we stand in today. Memorials to so many with no known grave where we see the words – "Known unto God". It is hard not to be deeply moved by the sheer volume of dead as a consequence of war. As we move towards the anniversary of the end of the Great War, it is just as important today that we educate the next generation of the sacrifices of our forefathers and that we never stop forgetting. In the now famous words chosen by Rudyard Kipling, 'Their Names Liveth For Evermore'. It is important that we continue to remember the courage and sacrifice of all who laid down their lives in the Great War and those who were spared to testify to these brave acts. When we commemorate, we are honouring the memory all those who have gone before us. We all need to take the time to pay our respects and honour the historical events that were endured by our forefathers and remember all the events and don't pick and choose our history. Otherwise we will find ourselves not respecting the diversify of our own past.

It is an honour to stand here today to pay my respects alongside you and I would like to take this opportunity to say a special thank you to the people who made it possible; the municipality of Wevelgem along with the Historical Societies, Wibilinga, Wevelgem and Gullegem.

We can never forget the sacrifices made for all our freedom by the generations before us.

Sir Edward Carson wrote in the Belfast Newsletter about the actions of the 36th (Ulster) Division:

Our feelings are, of course, mingled with sorrow and sadness at the loss of so many men who were to us personal friends and comrades; but we believe that the spirit of their race will at a time of such grief and anxiety sustain those who mourn their loss and set an example to others to follow in their footsteps."

Let us not forget. We Will Remember Them.

In de jaren na het einde van de Grote Oorlog werden in steden en gemeenten van het Verenigd Koninkrijk, het Britse Rijk, Europa en het Midden-Oosten monumenten opgericht voor de gesneuvelden. Deze varieerden van de statige Ulster Memorial Toren tot de indrukwekkende grootsheid van zowel het Thiepval Memorial als de Menenpoort in Ieper, tot de meer bescheiden individuele gedenktekens die te vinden zijn in dorpen, kerken en openbare gebouwen. De Eerste Wereldoorlog raakte iedereen en liet diepe sporen na in het leven van velen. Moeders verloren hun zonen, echtgenotes hun man en broer verloor broer. Ook mijn familie werd getroffen en vandaag ben ik fier de herinnering aan het aandeel van mijn familie in deze vreselijke oorlog te mogen brengen. Mijn overgrootvader, soldaat Charles Grundy, was 33 jaar toen hij op 27 oktober 1918 overleed aan de gevolgen van mosterdgas vergiftiging. Vóór de oorlog was Charles loodgieter en woonde met zijn gezin in Disraelistraat in de buurt van Shankill Road in Belfast. Hij was gehuwd met Annie en ze hadden vijf kinderen: Charles (11), David (9 – grootvader van moeders zijde), John (7), Edmund (5) en Margaret, die pas 3 jaar was toen haar vader stierf. De jongens gingen allemaal naar de Ardoyne National School in Noord Belfast. Volgens zijn militair dossier diende Charles vier jaar en twee maanden met als gevolg dat de jongsten zo goed als geen herinnering hadden aan hun vader. Annie was zwanger van Margaret toen Charles vertrok om King and Country te dienen. Waarschijnlijk heeft hij dus nooit zijn enige dochter gezien. Charles maakte deel uit van de North Belfast Ulster Volunteer Force tijdens de Home Rule Crisis in Ierland. Toen de oorlog uitbrak in augustus 1914 meldde hij zich als vrijwilliger bij de 36ste (Ulster) Divisie en werd ingedeeld bij het 11de Battalion Royal Inniskilling Fusiliers. Na herstel van verwondingen belandde hij bij het 9de Battalion Royal Inniskilling Fusiliers. Hij diende de verdere oorlog bij die eenheid en werd raakte opnieuw gewond. Net zoals bij zoveel families was hij niet de enige vrijwilliger van de familie. Zijn broer John diende bij de Royal Engineers en zijn schoonbroer John Kielty was bij het Army Service Corps. Beiden overleefden de oorlog.

Met het 9de Battalion Inniskilling Fusiliers nam Charles op 1 juli 1916 deel aan de Slag aan de Somme, in juni 1917 aan de Mijnslag bij Mesen en was betrokken bij alle acties verdere van de 36ste (Ulster) Divisie. In oktober 1918 verbleef de 36ste (Ulster) Divisie, dus ook Charles, zich in de regio waar we ons vandaag bevinden. De adjudant noteerde in het dagboek van het 9de Battalion: *“Om middernacht van 13/14 oktober verplaatst het bataljon zich van op Ter Hand richting Gullegem”*. Om 5.35 ‘s morgens startte de 36ste (Ulster) Divisie de aanval, gesteund door een artilleriebarrage. Op 15 oktober om 9 uur ‘s morgens begon de aanval opnieuw onder dekking van een artilleriebarrage. De vijand gebruikte gasgranaten en het bataljon leed zware verliezen. Charles Grundy was een van hen. Het bataljonsdagboek vermeldt dat de vijand Gullegem zwaar verdedigde maar bezweek onder de aanvallen van de Inniskilling Fusiliers, die hierbij veel gevangenen maakten. De aanval was een succes en Gullegem was veroverd. Tijdens die aanval werd Charles door gas bevangen en werd overgebracht naar het militair hospitaal van Etaples. Daar overleed hij op 27 oktober aan de vergiftiging met mosterdgas. Hij werd begraven op Etaples Military Cemetery. Annie en haar kinderen zagen Charles nooit meer terug.

Het is tegenwoordig heel emotioneel om door de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog te reizen en er zoveel begraafplaatsen en gedenktekens te zien. Mooi onderhouden begraafplaatsen zoals dit waar we nu zijn. Gedenktekens voor zovelen die geen gekend graf hebben waar we de woorden ‘Known unto God’ bemerken.

Het is moeilijk om niet geraakt te worden door het enorme aantal doden als gevolg van de oorlog. Nu we de herdenking van het einde van de Grote Oorlog naderen is het belangrijk om de komende generaties mee te geven welke offers onze voorvaderen brachten en dat we dit nooit te vergeten. Of om het met de woorden van Rudyard Kipling te zeggen: ‘Their Names Liveth For Evermore’. Het is belangrijk dat we ons de moed en zelfopoffering blijven herinneren van hen die hun leven lieten in die oorlog en luisteren naar de getuigenissen van hen die het overleefden. Wanneer we herdenken eren we

de gedachtenis van hen die stierven. We moeten blijvend respect tonen voor wat onze voorgangers meemaakten en niet onze eigen geschiedenis maken, anders respecteren we de verscheidenheid van ons verleden niet.

Het is voor mij een eer hier vandaag, samen met jullie allemaal, mijn respect te kunnen betonen. Ik neem de gelegenheid te baat mijn speciale dank te betuigen aan hen die dit mogelijk maakten: de gemeente Wevelgem samen met de heemkundige kringen Wibilinga en de Meiboom.

We mogen nooit de offers vergeten die voorgaande generaties brachten voor onze vrijheid. Sir Edward Carson schreef in de Belfast Newsletter over de inzet van de 36ste (Ulster) Divisie: "Natuurlijk hebben we gemengde gevoelens van droefenis en woede bij het verlies van zij die onze persoonlijke vrienden en kameraden waren; maar we geloven dat de geest van hun ras in deze tijden van droefheid en angst een steun is voor hen die rouwen om het verlies en een voorbeeld is voor anderen om hen in hun voetsporen te volgen;"

Laat ons niet vergeten. We blijven hen herinneren.

Woord/Poem interlude Mrs. AGNES BRUNEEL
Woordkunstenaars/Word artist

TOESPRAAK-ADDRESS Dhr. CARL DECALUWÉ
Gouverneur provincie/Governor province West-Vlaanderen

De herdenkingen van de Grote Oorlog zijn aan de volle gang.

Ze tonen het grootste respect voor dat verleden en de gebrachte offers.

Ze brengen een groet aan de moed en waardigheid van alle soldaten en erkennen iedereen die deelnam aan die gevechten. De provincie West-Vlaanderen draagt een bijzondere verantwoordelijkheid in de herdenking van de Grote Oorlog, het eerste internationale conflict op wereldschaal. West-Vlaanderen wordt aanzien als het centrum van deze strijd. In de provincie viel immers het merendeel van de dodelijke slachtoffers. De geschiedenis van de Eerste Wereldoorlog vertelt het verhaal van angst, verlies, pijn en terreur bij iedere soldaat, burger, getuige en slachtoffer. Maar het spreekt ook over moed, toegewijdsheid en zelfopoffering. We kunnen dat verhaal bijna levendig horen bij het aanschouwen van de graven op deze Moorseelse militaire begraafplaats waar we vandaag de bevrijding herdenken van Moorsele en Gullegem op 14 en 15 oktober 1918.

Herinneren, herdenken en luisteren naar de verhalen over de beproevingsen tijdens deze oorlogstijd versterkt ook de vredescultuur. Een cultuur die we in stand moeten houden en waarvan de Vredesweide, die we hier vandaag ook inhuldigen, een zichtbare uiting is. De Nederlandse filosoof Spinoza verwoordde het als: "*Vrede is niet de afwezigheid van oorlog. Het is een deugd, een geestesgesteldheid, een geneigdheid tot goede daden, vertrouwen en rechtvaardigheid*". Vrede is de belangrijkste leidraad voor de moderne mens. Het is ook het doel van onze vredesopvoeding, gefocust op verandering en emancipatie. Het is een pedagogische weg bij de ontwikkeling van weerbare mannen en vrouwen. Een volk dat verantwoordelijkheid opneemt en deelneemt aan een vredescultuur met daarin waardigheden, attitudes en gedragingen die geweld verwerpen.

Tijdens de Grote Oorlog stelden velen zich tot doel de maatschappij te dienen, vanuit een sterke overtuiging te vechten – tot de dood toe – voor de goede zaak. Dit zijn waarden en normen die, zeker in het verleden, sterk leefden en we in herinnering moeten brengen. Vanuit de hoop dat zij ook vandaag en in de toekomst mogen gehandhaafd blijven. Graag wil ik de gemeenten Wevelgem, Moorsele en Gullegem en de heemkundige kring Wibilinga danken voor het organiseren van de

bevrijdingsherdenking. Ik wil ook mijn erkentelijkheid uitspreken tegenover de families van zij die hier 100 jaar geleden hebben gevochten. Vandaag hier samen zijn houdt de herinnering aan de geschiedenis levendig zodat die zich niet kan herhalen. Een dag als vandaag verzekert ons ervan dit nooit te vergeten.

The commemoration ceremonies about the Great War are in full swing. They show the greatest respect for the past and the sacrifices that were made. They salute the bravery and dignity of many soldiers and recognize everybody that took part in these battles.

The province of West Flanders bears a special responsibility in the commemoration of the Great War, the first international conflict on a global scale. West Flanders is regarded as the centre of this battle. After all, the greater part of the fatalities fell in this province.

The history of the Great War tells a story of fear, loss, pain and terror for each soldier, civilian, witness and victim. It also tells a story about bravery, devotion and self-sacrifice. A story we can almost hear vividly, simply by looking at the graves of this Military Cemetery at Moorsele, where we remember today the liberation of Moorsele and Gullegem on the 14th and 15th of October 1918.

Remembering, commemorating and listening to the stories of the trials during this wartime also strengthens the peace culture. A culture that we must maintain and of which the Vredesweide, which we are also inaugurating here today, is a visible expression.

The Dutch philosopher Spinoza expressed it as: "Peace is not the absence of war. It is a virtue, a state of mind, an inclination to good deeds, trust and justice".

Peace is the most important guideline for the modern mankind. It is also the goal of peace education, with change and emancipation as focal points. It's a pedagogical way to develop defendable men and women. People who take responsibility and participate in a culture of peace that contains values, attitudes and behaviour that rejects violence.

During the Great War, many set out to serve society, to fight from a strong conviction – to death – for the good cause. These are values and norms that, certainly in the past, lived strong and which we must remember. From the hope that they can continue to be maintained today and in the future.

I would like to thank the cities of Wevelgem, Moorsele en Gullegem and the historic society Wibilinga for the organisation of today's commemoration ceremony. I would like to express my gratitude to all the family members of those who fought during the Great War 100 years ago for their presence. Being here together keeps the memory alive so that history will not repeat itself. A day as today makes sure that we will never forget...

Thank you for your attention.

Zang-Song intermezzo Dhr. JEF VIANE

Piano Mevr. DAISY VANHOLLEBEKE

Lokale musici –Local musicians

Het volgende intermezzo is een lied op tekst van de soldaten zoals ze het zelf zongen in de loopgraven. Soldaten hadden vele redenen om te zingen. Één ervan was het verdrijven van de verveling. Ontmoedigd als ze waren door de vreselijke toestanden waarin ze leefden en de dagelijkse confrontatie met dood en slachtpartijen, was het gebruik van cynische zwarte humor, dé remedie om de waanzin van de loopgraven te overleven. In een tijd waar de kerkdiensten nog door de meerderheid van de bevolking werd bijgewoond, lag het voor de hand dat de melodie van de best gekende hymnes werden gebruikt, zij het met eigen ingevoerde, soms profane teksten.

De heer Jef Viaene brengt, begeleid op keyboard door mevrouw Daisy Vanhollebeke, **'When this bloody war is over'** op de melodie van de hymne **'What a friend we have in Jesus'**. De tekst van dit lied uit de gevoelens van iedere gewone soldaat die snakt naar het einde van de oorlog.

When not in battle a lot of time was spent on training excersises, forced marches and maintaining life in increasingly uncomfotable surroundings in the trenches. The following intermezzo brings one of the songs sung by the soldiers themselves in their trenches. During the four years of the Great War, soldiers had many reasons to sing. Often it was to fend off the boredom. They sang to keep up their spirits and to prevent them from showing their fear to their pals. Often they sang because in the lunacy of trench life, when the only way to cope was to employ sardonic black humor. At a time when church-going was the norm for the majority of the population, it made sense to adapt well known hymn tunes and insert ribald and frequently profane words.

Mister Jef Viane, accompanied at the keyboard by Miss Daisy Vanhollebeke, brings us 'When this bloody war is over' a song set to the hymn tune 'What a friend we have in Jesus'. This song encapsulates the feelings of every ordinary soldier who longed for the war to end.

'When this bloody war is over'

Melodie/Air: Hymn 'What a friend we have in Jesus'

Tekst door de soldaten - Lyrics by the soldiers

*When this bloody war is over
No more soldiering for me
When I get my civvie clothes on
Oh, how happy I will be.
No more church parades on Sunday
No more asking for a pass
I shall tell the sergeant major
To stick his passes up his arse*

Als deze bloedige oorlog zal voorbij zijn
geen soldatenleven meer voor mij
en met mijn burgerkleren aan
zal ik heel gelukkig zijn.
Geen kerkdiensten meer op zondag
gedaan met smeken om een verlofpas
ik zeg de sergeant majoor
steek die pas maar in je ...

*When this bloody war is over
No more soldiering for me
When I get my civvie clothes on
Oh, how happy I will be.
I will sound my own reveille
I will make my own tattoo
No more N.C.O's to curse me
No more bleeding Army stew.
N.C.O.'s will all be navvies
Privates ride in motor cars
N.C.O's will smoke their Woodbines,
Privates puff their big cigars.
No more 'Stand-To' in the trenches
Only one more church- parade;
No more shiv'ring on the fire step,
No more Tickler's marmalade*

Als deze bloedige oorlog zal voorbij zijn
geen soldatenleven meer voor mij
en met mijn burgerkleren aan
zal ik heel gelukkig zijn.
ik zal zelf mijn wekker zetten
en kies zelf mijn avondklok
gedaan met scheldende onderofficieren
gedaan met onsmakelijke soldatenkost.
Onderofficieren zullen het vuile werk doen
terwijl soldaten in auto's zullen toeren
Onderofficieren roken goedkope sigaretten
soldaten zullen grote sigaren paffen.
Nooit meer 'Klaar Staan' in de loopgracht
en nooit nog een defilé;
Gedaan met de doodsangst voor de aanval
nooit nog Tickler's marmelade

*When this bloody war is over
No more soldiering for me*

Als deze bloedige oorlog zal voorbij zijn
geen soldatenleven meer voor mij

*When I get my civvie clothes on
Oh, how happy I will be.*

en met mijn burgerkleren aan
zal ik heel gelukkig zijn!

GEBEDSMOMENT/MOMENT OF PRAYER

**Eerwaarde Heer GUIDO DEMAN, parochiegemeenschap Moorsele-Gullegem
Reverend WILLIAM A. SHAW**

**ACT OF REMEMBRANCE
EXHORTATION**

**Lieutenant Colonel PAUL WALKLEY CO RIRISH
Commanding Officer 2nd Battalion The Royal Irish Regiment**

*They shall grow not old, as we that are left grow old: Age shall not weary them, nor the years
condemn. At the going down of the sun and in the morning we will remember them.*

Response: "We Will Remember Them"

Zij zullen niet oud worden zoals wij, leeftijd noch problemen zullen hen deren.

Bij zonsondergang en in de morgen zullen we hen eren.

Publiek: "Zullen we hen eren."

THE LAST POST

Silence shall be observed for one minute

Een minuut stilte

THE REVEILLE

THE PIPER'S LAMENT

THE PLACING OF THE WREATHS

Blessing by Reverend WILLIAM A. SHAW

British & Belgian Anthem

ONTHULLING GEDENKBORD EN VREDESHOEK

UNVEILING MEMORIAL BOARD and PEACE PARK

De open groene ruimte naast deze Britse begraafplaats was ooit een mooie kloostertuin. Dat klooster werd al eind 1914 door Duitse medische eenheden in dienst genomen als Reserve Feldlazarett 93.

De oorlog kostte het leven aan vele soldaten aan beide zijden van het front. In mei 1915 was het gemeentelijk kerkhof volledig bezet en werd in de tuin van het klooster een nieuwe begraafplaats aangelegd. Gewonde Britse krijgsgevangenen overleden in het Lazarett, kregen er hun voorlopige laatste rustplaats tussen de Duitse gesneuvelden. In de dood is iedereen gelijk.

De begraafplaats 'Couvent' zoals ze werd genoemd (een verwijzing naar het klooster), werd tot september 1918 gebruikt. Op het einde van de oorlog lagen er 864 Duitse en 81 Britse militairen begraven. Na de bevrijding van Moorsele namen Britse medische diensten het klooster in gebruik als Casualty Clearing Station. De Duitse begraafplaats werd verder gebruik, maar er werd ook begraven in

een nieuw perk. De Britse doden uit het gemeentelijke kerkhof en uit de 'Couvent' begraafplaats werden ook naar het nieuwe perk overgebracht en dat werd het huidige Moorseele Military Cemetery. In 1926 nam Duitsland het beheer over de Duitse begraafplaatsen in België over en besliste al in 1930 om de begraafplaats niet te behouden. De bijna 900 doden werden ontgraven en naar de begraafplaats Menen Wald te Menen overgebracht.

Op vandaag wordt de bezoeker aan deze Britse begraafplaats in niets herinnerd aan deze verdwenen historische Duitse begrafenisplaats. In een tijd waarin de ouderen het verleden stilaan vergeten en de jongeren de kennis van dit verleden niet meer wordt bijgebracht, vond de gemeente Wevelgem het nodig een blijvende herinnering te plaatsen. Ook wordt hier een vredeshoek geopend waarin twee banken zullen worden onthuld waarop de bezoeker zich in alle rust over vrede kan bezinnen. Met de ondersteuning van dergelijke initiatieven wil de gemeente Wevelgem de oorlog noch het militarisme ophemelen, maar een stille hulde brengen aan de gesneuvelden, samen met een pleidooi voor vrede en verdraagzaamheid. De onthulling gebeurt samen met de heren Horst en Christian Kiehne, wiens grootoom ooit hier werd begraven.

The green open space next to this British cemetery was once a beautiful monastery garden. That monastery was in use by German medical units at the end of 1914 as Reserve Feldlazarett 93. The war cost the lives of many soldiers on both sides of the front. By May 1915 the municipal cemetery was completely occupied and a new cemetery was built in the garden of the monastery. British prisoners of war who died in the Lazarett were buried among the German dead. The cemetery 'Couvent' as it was called (a reference to the monastery), was used until September 1918. After the liberation of Moorseele the British medical services used a new plot next to the Couvent cemetery to bury their dead, the current Moorseele Military Cemetery. British dead from the municipal cemetery were then moved to the new plot. At the end of the war 864 German and 81 British soldiers had their final resting place at Couvent cemetery.

In 1926 Germany took on the management of the German cemeteries in Belgium and decided in 1930 not to keep the cemetery. The nearly 900 German dead were transferred to the German Menen Wald cemetery. Nowadays, the visitor of this British cemetery will find no reminder or reference to this disappeared/vanished historic German funeral site. At a time when the elderly are gradually forgetting the past and the young people are no longer taught the knowledge of this past, the Wevelgem municipality thought it necessary to place a lasting memory.

A peacekeeping corner will also be opened in which two benches will be revealed on which the visitor can quietly reflect on peace. With the support of such initiatives, the municipality of Wevelgem does not want to glorify war nor militarism, but to give a silent tribute to the fallen, together with a plea for peace and tolerance. The unveiling will be done by Mr. Horst and Mr. Christian Kiehne, whose great uncle was once buried here.

EINDE PLECHTIGHEID - END OF CEREMONY

Dit is het einde van de herdenkingsceremonie op deze begraafplaats. 100 jaar geleden kwam een einde aan de Grooten Oorlog, symbolisch bieden we dan ook 100 poppykruisjes aan en nodigen u uit om een van die kruisjes te plaatsen bij een willekeurige grafsteen als een even symbolische blijk van hulde aan de gesneuvelden van alle conflicten.

De gemeente Wevelgem en de heemkringen Wibilinga Wevelgem-Moorsele en de Meiboom Gullegem danken u voor uw aanwezigheid en danken ook iedereen die heeft bijgedragen en medegewerkt aan deze herdenkingsplechtigheid.

Here ends the memorial ceremony at this cemetery. 100 years ago the Great War came to an end, symbolically we offer 100 poppy crosses and we invite the public to place one at a grave of their choice as a tribute to the fallen of all conflicts. The community of Wevelgem and historic circles Wibilinga Wevelgem-Moorsele en De Meiboom Gullegem, wish to express their sincere appreciation for your presence and to all who have assisted with, and participated in this Commemoration.

We gaan onder begeleiding van Field Marshal Haig's Own Pipes & Drums in stoet richting OC De Stekke. We houden halt bij het Moorseele oorlogsmonument om er hulde te brengen aan de Belgische gesneuvelden van beide oorlogen en onthullen er een herdenkingsplakiet voor de 36th (Ulster) Division. Na de bloemenhulde wordt de Last Post gespeeld door trompetters van de militaire muziekkapel waarna een minuut stilte zal worden gehouden.

Escorted by Field Marshal Haig's Own Pipes & Drums we are now heading towards OC De Stekke. We halt at the Moorseele war memorial to pay tribute to the Belgian fallen of both wars and unveil a memorial plaque for the 36th (Ulster) Division. The placing of the wreaths will be followed by the Last Post performed by Buglers from the military band. Please join us in a minute of silence.

Met dank aan/Thanks to

The Somme Association & Museum
Ministerie van Landsverdediging
Reverend William A. Shaw
E.H. Guido Deman
Miss Tracy McRory
Mevr. Agnes Bruneel
Dhr Jef Viane
Mevr. Daisy Vanhollebeke
Stedelijke Academie Muziek & Woord Menen
Field Marshall Haigh's Pipes & Drums
Kon. Harmonie Concordia, Moorsele
Fluvia brandweerpost Gullegem-Moorsele
Chiro 'Oaltegare' Moorsele
Technische diensten van de gemeente Wevelgem
Heemkundige kring Wibilinga Wevelgem-Moorsele
Heemkundige kring De Meiboom Gullegem
Gemeentebestuur Wevelgem